

آبونه شرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، الق
آیلغی (۳۵) غروشدر .

ممالك اجنبیه ده سنه لکی (۱۷)، الق
آیلغی (۹) قرانقدور .

اداره خانه

باب عالی اجاده سنده دائره مخصوصه

اضطادات

آبونه بدلی پشندور .

§

مملکه موافق آثار مع الممتوئیه قبول
اولنور . درج ابدله من یازیلر احا .
اولونماز .

۱۳۳۰

اضطادات

رساله مزودن آلدیغی کو - قرامک شرطیه
بتون یازیلر هر هانکی بر غزنه طرفندن
اقتباس اولونه بیلیر .

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوتاقلی
اولمسی و آبونه صره نومردمی محتوی
بولومسی لازمدور .

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک
آدرسلیرک فرانسزجه ده یارلمسی دجا
اولنور .

§

پاره کوئدرلدیکی، ان نه یه د ژاولدیغنک
واضعا بیلدیلمسی دجا اولنور .

اجتماعیت

قادیانلر حریت مطلقه و یرمک ایسته یئرلرک الذدن وای

اویچارلرک باشنه ۱

مصرده جیقان جریده لک بری آلمش اولدینی برمکتوبی نشر ایدیور . بومکتوبک صاحی دیورکه : « قاسم امین بکک مذهب معروف وجهله تستری بوسوتون قالدیرمق ایچون قاهره نك معلوماتی کینجیلرندن برجمیت تشکیل ایدی؛ آوروپا مکاتب عالیہ سندن یتشمش برخیلی کیمسه لرده بوجعیتہ کیدی . » بومکتوبی اوقودینغز زمان قادیان مسئله سنده صرف ایدلک ایسته نیل شو معکوس همه شاشدیغمز کی؛ مستورینک کرک اسکی، کرک یکی علیہ دارلری الیله بیچاره قادیانلرک کینرلیدی حال، تأثریمزی بوسوتون آرتدیردی .

تیز روحلرده بک درین آجیلر اویاندیرمق حالاتندرکه حرطبقه یه منسوب کینجیلر ، سوقاقده کیدن قادیانلرک ، قیزلرک اخلاقی افساد ایچون ، ال برلکیله اوغراشقدہ؛ کاه یالکز، کاه جماعت حالده بعضاً یا یا، بعضاً عربیه یینه رک او بیچاره لری تعقیب ایله یوللری کسمکده؛ یتیمه بیلیکلری ادیس نظرلریله، رذیل سوزلریله بیزار ایتکده ایکن [اگر مکتوبک روایتی صحیح ایه] شمدی ده قاقمشلر: عفتک، اخلاقک کلیاً نحو اولماسی، ملنکده ناموسه قارشیک مبالاتسز ملنلر درکهنه دوشمنی تأمین ایچون قادیانلرک ارککلرله اختلاطنه مانع اولان برده مستورتی قالدیرمق مقصدیلر آره لرندہ جمعیتلر وجوده کتیریورلر .

ذاتاً مصر کینجیلرک قسم اعظمندہ اخلاق اوقدر دوشکون برحالده درکه: ناموسلی برقادین ، مستوریتنه، قوروناسنه رغماً، یانه اوتکنک بریکنک تعرضی دفع ایدمک اوشاق آلامدقجه ؛ یاخود کیده جکی یرہ برآن اول کوتوره جک برعربیه بنیمدکجه سوقاقده کزمیور . حتی بوقیود داخلندہ بیله کلوب کینلرک تجاوزندن هانده قورتوله میور !

بک اعلا ! اخلاقک بودوشکونلکیله برابر اوقور بازار کینجیلریم - که هربری مبالغه عرضنک سلامتتی آرزو ایتدیکی برر عالمیه منسوبدر - قادیانلریمزی اورتولندن جیقارمق صورتیله مصیبتک آله ییلدیکنه بویومسنی ؛ اخلاقسز حریفلرک برقات دها جرأت آکسنی دوشونه ییلیرلری ؟

طوغروسى ، بویله مردار برماکتده قادیانلری تسترسز لکه تشویق ایتدی خاطرہ کتیرمک بیله کرک بزجه، کرک بوتون ارباب انصاف نظرندہ جنایات اخلاقیه دن معدوددر . آرتیق رذائلی ترویجه ، محرمانی اباحیه مؤدی اوله جق بویله براساسی تعمیم ایچون جمعیتلر تشکیل ایتک ؛ بوخصوصده بذک مجبوء ایلک نرده قایلر سز تصور ایدیکز !

کندیلرینک، قادیانلر آجیق کزملیدر، طرزندہ کی قناعتلرندہ ثابت بولندقلری فرض ایتدیکنر حالده، بوکینجیلر ایچون اولی اولان دلیقانیلری طاشقینلقدن منع ایدمک برچاره بولق ؛ ناموسسز حریفلری قادیانلرک یولنی کسمکدن منع ایتک ؛ الحاصل ، قادیانلرک مصونیت عفتی قوی ضمانلر آکتنه وضع ایچون صوگدرجه یه قدر چالیشمق ایدی .

والله ، قادیانلر حریت و یرمک، یاخود تستری قالدیرمق سوزینی ایشیدنجه حیرتله ایچنده قالیورز . عجبا مسلمانلرده قادیان نه زمان اسارت ایچنده ایدی ؟ عجبا تستر ، نظر بصیرته نه وقت چیرکین کورونمش ایدی ؟

مسلمان قادیانلری هیچ برزمان هیچ برطبقه ده کی ارککلرک اسیری اولامشلردر . حتی اک اشاغی طبقه ده بولنان ارککلرک قادیانلرجه شکاتی موجب اولان یالکز اخلاقلیدر . مثلاً قادیانلری دوکویورلر . حال بوکه دایاق آتمق بولنرک طبیعتیدر . هم ساده قادیانلر دکل، کندی طبقه لرندہ بولنان ارککلرده ؛ کذلک قادیانلرک اوزرینه آرله نیورلر ؛ یاخود عدت ، حضانه کی ایشلرده قادیانلرک حق نیورلر . دقت اولنورسه کورولورکه بولنرک هیچ بری قادیانک ارککه اسیر اولماسندن

دکل ؛ آنجیق تعدد زوجاتی اباحه ایدن ، زوجہ نك زوجہ قارشیک حقوقی کافل اولان نصوص شرعیہ نك تطبیقندہ کی بصیرتسز لکندر . بونقصانک چاره سنی تستری قالدیرمقده آرا ما ملیدر ؛ بونک علاجی بوکی مسائل ایله اوغراشان ذواته ایشی مقصود شریعت اولان حقوق طبیعیہ نك روحی ایله قابل تألیف اوله بیله جک برصورتده تلافی ایتدیرمکدر . تورک علماسنک صوگدر زمانلرده پامش اولدقلری کی . اورته طبقه ده کی قادیانلر کینجه بولنر عینی سوبه ده کی آوروپالی قادیانلر طرفندن قوجہ لرینک اخلاقسزلی حقننده سرد ایدیلن شکایاتک برقسمنه بیله اشتراک ایتزلر .

بیلیم قادیانلریم حریت کامله و یرمک ایسته یین ذوات کرام بو طبقه ده کی آوروپالی قادیانلرک حقوق طبیعیہ لرندن درجه محرومیتلری غایت آجیق برصورتده کوسترن ایستاتستیکلره نه بویوریورلر؟ بونکله برابر شکایات واقعه نك کاهه سی عادات محلیه دن ، قوانین موضوعه دن ایلری کلیور ، یوقسه ایشک آجیق، یاخود قاپالی کزملکله اصلا مناسبتی یوقدر .

کوزله کورولن برحقیتدرکه برطرفندن عادت، دیگر طرفدن مصرار ککلرینک یوموشاقلمی بزم اورته طبقه ده کی قادیانلریمزه اباحه مطلقه یه قریب برحریت و یرمشد . حتی احوال اجتماعیه مزنی اصلاح ایتک ایسته ییلر، ارککلریمزی قادیانلر قارشیک کرک کندیلرینک ، کرک بوتون مصرلیرک حیثیتی نحو ایدمک درجه ده مسامحه کار طاواندقلرندن، اولنرک بوتون هوساتنه یوقدر حرمت ایشدکارندن طولانی مؤاخذه مضطر قایلرلر .

یوکسک طبقه ده کی قادیانلریمزه کینجه بولنر اوله برحریتدن، دها طوغروسى اوله مطلق براباحه دن متمم بولونیورلرکه دنیانک هیچ برطرفندہ کی قادیانلر نصیب اولامشدر . بویسه اوله بر فلاکتدرکه آوروپالیلری دهشت ایچنده بر ایشددرده کندیلریم بزم قطعی بر مجبورت کورمدکجه قابل دکل آغزیمزه آله مایه جغیز سوزلری سولیمشدر .

عجبا قادیانلریم حریت و یرمک ایسته ییلر بومشاهداته قارشیک نه سوبیله جکله ؟ عجبا اساس دیه اورته یه سوردکلری چوروک نظریه لک بو خجالت آور مظاهر حضورندہ نه قیمتی اوله بیله جک ؟

هم آجیقلی ، هم کولوچ تناقضلردن دکلیدرکه برطرفدن مصر ارککلری قادیانلرینک آجیق صاجیق ، هم آله ییلدیکنه سوسلی اوله رق ایستدکلری یرہ کیتلریمه مساعده ایتکده؛ ایشیدیلسی موجب شین اوله جق هردرلو اویغونسز سوزلر قارشیک قولاقلری طیفامقده ایکن؛ دیگر طرفدن قادیانلر حریت و یرمک داعیه سیله برجمیتک ظهور ایتدیکنی کورویورز ؟ کویا مصر ارککلری ایچون کوشککلک، غیرتسزلکک بو درجه سنی ده خوش کورمک الویرمیورمشده ، قاقمشلر، اولنرک دها سماحتکار اولملری؛ قادیانلریمه رذائلک، فحشک هردرلوسنی یابه بیله جک قدر کینیش برحریت و یرملری ایسته یورلر .

عجبا مسلمان قادیانک ظلم کوردیکی ارککلدن شکایت ایتسنه؛ یاخود کندی مانده ایستدیک کی تصرف ایتسنه ؛ یاخود قابلیتنک مساعد اولدینی علوم ایله مشغول اولسنه ؛ یاخود سیاحت جیقوب حادثات علمیہ ، اجتماعیه حقننده تدقیقاندہ بولماسنه ؛ یاخود تألیفلر وجوده کتیرمسنه ؛ یاخود مسائل شرعیه ده فتوی، مباحث علمیہ ده رأی و یرمسنه ؛ یاخود قانونک ارکک حقننده جواز کوستردیکی مطالبدن هرهانکی برینی ایسته مسنه ؛ عادت اولسون، شریعت اولسون هیچ برزمان مانع اولمشیدر ؟ اصلاً . احوالده هانی قادیانک اسارتی؟ هانی یوزنده، کوزنده او اسارتک نشانه سی؟

ای بیلیمیدرکه آوروپا قادیانلری حقوقک بودرجه سنی حالا استحصا ل ایدمه مشلردر . اولنر قوجہ لرینک رضاسی اولمادقجه کندی ماللرندہ تصرف ایدمه مدکلری کی شریعت اسلامیه نك مسلمان قادیانلریمه و یرمش اولدینی حق فتوایی ، حق حکمی قانون اوتہ کیلرہ بخش ایتمه مشدر . اوله ایسه مسلمان قادیانلری ایچون حریت ایسته ییلر عجبا نه ایسته یورلر ؟

أوت، هیچ شبهه یوقدرکه بولنرجه قادیانک حریتی نامه ایسته نیلن شی اونک اورتودن صیریلای ؛ حریم یتندن ظیشاری اوغرایوب بالولرده ، تیار توارده دولاشماسی ؛ ارککلرک انظار شهوتنه معروض قالماسی ؛ مسامزه لرده قوجہ سندن باشقلریله رقصه قالماسی ؛ خلاصه ایستدیک یره کال سربستی ایله کیده بیلیمیدر .

ترتيب ايدوب تشنكان عرفاني، كنچ طلبه‌لری بو مؤسسه‌ك آغوش فياضنه دعوت ايتسه‌لر علميه‌ي احيا ايتمش اوله‌جق‌لری كې؛ دینه، وطنه‌ده بك‌يول‌خدمت ايتمش اونورلر. بويله مملكت‌مرك اكا برعلماسی اتحاد ايدوب برقاج مدرسه خصوصیه آجسه‌لر وجدیتله چالیشه‌لر بك چوق مناقشه‌لره سبیت ویرن اصلاح مدارس مسئلہسی قولایجه قسماً حل ایدلش اولور.

بز او اعتقادده‌یزكه: مدرسه‌لری بولندینی غیای انحطاطدن قورتلا ره‌جق بكانه چاره، اك سرعتلی تدبیر: علمامزك آل اله ویره‌رك بويله مؤسسات خصوصیه وجوده‌کترمه‌لیردر. اکر بش سنه اول بوكی بر مؤسسه وجوده‌کترسه ایدی شمدی طلبه‌لری تحصیل تالیی اکیال ایتش بولنوردی. نه‌چاره‌كه اولامادی.

باقکز: معارف هر طرفده منتظم مکتب‌لری اولدینی حالده‌ینه ارباب مکاتب طورمیور، چابالایور، خصوصی مکتب‌لر آجهرق معارف مکتب‌لریله مسابقه ایدرجه‌سنه چالیشیور. بو تشبث‌لرندن هم هیئت تدریسیه، هم شبان وطن مستفید اولیور. حتی رقابتک تأثیرله مکاتب خصوصیه‌دن رسمی مکتب‌لردن زیاده‌مقتدر طلبه‌لر چقیور. غیبا علمیه، منتظم بر مؤسسه‌یه مالک اولمادینی حالده، بوقدر مکاتب خصوصیه‌یه مقابل نیچون بر مدرسه خصوصیه وجوده‌کترمیور.

ایشته بزده تعالی خصوصنده فکر تشبثک فقدانیدرکه مدرسه‌لری بودرکه‌یه کتیردی. به‌حالاك شان علمیه‌یه ایراث شین ایدن غفو اولماز بر قصور اولدینی شه‌سزدر. بناء علیه بوندن صکره اولسون بو‌حاله‌ره نهایت ویرمیدر، فضلامزك، ارباب اختصاصمزك جناح لطف‌لرینه صغینه‌رق استرحام ایدرزكه: بزى یابه‌یالکز، خدایى نابت بر‌حاله‌ده براقه‌سینلر. چونکه مدرسه‌لری یوکسلته‌جک هر‌حاله‌ده اونلرک دست همتکاریدر. اکر ساعات مساعیلرندن بریارچه‌سنی بز طلبه‌لر علومک تهذیب‌علم وحکمت ایتسنه حصر ایدوب عرض ایتدیکم وجهله‌شمیدلک - ولو بردانه اولسون - بر نمونه مدرسه‌شی وجوده‌کتریرلر ایسه قلب ملتده‌الی‌الابد یاشایه‌جق‌لردر. بونی هر‌حاله‌ده کندیلرندن بکلمکه حقمر واردر.

بزم ایچون نه‌حزین، نه‌قدر مرارت انکیز بر لوحه‌ عبرت‌كه: ملک‌مزك هر‌کوشه‌سنده اوروپادن، آمریقادن کلن اجنبیلر، انسان‌ی حیرت‌له غرق ایدن مبانی عظیمه، مکتب‌لر وجوده‌کترمشلر؛ اوراده ظاهرده شرقه درس عرفان ویرمکه کلن بومدنی انسانلر کیزلی، کیزلی شعائر دینیه‌ی، آداب اسلامیه و ملیه‌ی تا کوکندن قلع ایدوب زواللی اسلام طلبه‌لرینه عقائد نصرانیتی تعلیم ایدیورلر. بو خصوصده صرف ایتدک‌لری باره‌لر ملیونلره بالغ اولیور. بوكی مؤسسات نصرانیه‌دن چیقانلرده ایسه نه‌حس دین قالیور، نه‌ده ملیت. بوراده از میر شهرینک خار‌جنده غایت مفرح باغلر، باغچه‌لر آره‌سنده یوز دوئم اراضی اوزرینه انشا ایدیلن بر آمریقان مکتب‌ی خاطر لامامق قابل دکلدر. آم... انسان،

ایشته قادیلریمک حسابته طلب اولنان حریت بوندن باشقه برشی دکادر. زیراً مسلمان قادیلری ابا‌ه‌نک آنجق بو طرز‌نندن محروم. بزده‌کلنجه، بولای معکوس تمایلاتی کوردکجه، مدنیت حاضرده‌ك یالکز ظواهرینه قایلان، هم‌ده بوانجذابى اومدینتک اک ضعیف نقطه‌لری، الک‌فاسد جهتلری، اک سردار طر‌لری بیله‌ی عینه‌ آلقی لزومه قناعت درجه‌لرینه‌قدر واردران بر قسم خلق‌ره تأسف ایتمکدن باشه برشی یابه‌مايه‌غز.

بز او اعتقادده‌یزكه: مرحوم قاسم امین بك طرفندن (تحریر المرأة - المرأة الجديده) عنوان‌لریله نشر ایدیلن ابکی اثرده مندرج افکار اساسیه (المرأة المسلمة) مزده تمامیه رد اولمشدر. [۱]

نسوانک حریت مطلقه‌سنه طرفدار اولانلر کندیلرنده مذهبلری مدافعه ایده‌یله‌جک قدر قوت کور یورلر سه فکر‌لری، نظریه‌لری اورته‌یه قویسونلر. کورده‌جک‌لرکه مدعالرینک حققی اولدینی تأیید ایده‌یله‌جک هیچ بر دلیل کتیره‌یه - جکلدر. حقیقت هیچ بر زمان موقع مستحکمندن ایندیریله‌مر.

شوراجنده (الشعب) جریده‌سندن بر جاده بولنه‌جیم: فکر‌لری کال‌حریتله سرد ایده‌ییللری ایچون صحیفه‌لری آره‌سنده معارض‌لریمزه برکوسترسین؛ اولرده صوک مرملرینه وارنجه‌یه قدر آتسینلر. تا که چوروك نظریه‌لرک فاصیل یقلدینی، متین حقیقتلرک فاصیل پایدار اولدینی عالم برکرمدها کورسون. والله یتولی‌الحق وهو یدی‌السبیل. «الشعب»

محمد فرید وجدی

[۱] بواثر باش‌محریریمز محمد عاکف بك طرفندن (مسلمان قادینی) عنوان‌لیله ترجمه ایدیله‌رك نشر ایدلشدر.

ترتیب تعلیم

طلبه‌لر علمیه‌یه حرکت‌لری:

مدارس خصوصیه‌یه محتاجز

نه قدر بدبخت ایشمزه مسلک‌مزبش سنه‌نبری دوره صلاحه‌کیره. مدی، سوبلدک‌مزك حالا تجلیاتی کورده‌مدک. آرتق حقیقت تمامیه تجلی ایتدی‌که حکومتدن، درس وکالتندن اصلاحات بکلمک بهوده‌در. ذاتاً هر‌شیئی حکومتدن بکلمک اعتیاد سقیمى هر ایشیمزده بك فنا تأثیرلر براقش، بزى بك چوق کر‌لتمشدر. بوندن صوکره بو س‌جیه‌نک ویردیکی مضراتی دریش ایدرک یاره‌لر‌مزی تشبث شخصی دوالریله تداوی ایتکه چالش‌مالی، حکومتک اصلاحات عمومیه‌سی ساحه‌فعاله کلنجه‌یه قدر المز قولز باغلی طور‌ماملی‌بز. چونکه کچن بر زمانک دقیقه - سی بیله اعاده اولما یور. حالبوکه بز بوشی بوشنه سنه‌لری کچیردک. چالش‌مالی، طور‌ماملی دیورز. فقط نه‌یاملی؟ اوت! مملکت‌مزده نه‌یم بك، دارالفنون مدیر سابق اسماعیل حقى بك، محمود اسعد افندی، موسی کاظم افندی، برک‌زاده اسماعیل حقى بك، محمد عاکف بك، حافظ کتب اسماعیل افندی، ریاضی شهر فطین افندی، مغنيسا مبعوثی مصطفی افندی، شیخ صالح التونسی افندی، حلیم ثابت افندی، علی رضا افندی، انطالیه‌لی حمدی افندی.... کبی علم و فضیله تمیز ایتش، تعلیم علومى کندیلرینه مقدس بروطفه‌یلان بر چوق نادر سیال وار. بونلر بر آره‌یه کلوب بر خصوصی نمونه مدرسه‌سی وجوده‌کترسه‌لر، همان بر پروغرام